

I. 3 Válmíki vysvětluje, jak studovat tento rozhovor a jak je nutno pochopit, co je skutečné.

VÁLMÍKI pokračoval: Stejně jako je modrá barva nebe optickou iluzí, je projevený svět jen klam. Domnívám se, že je lepší si klamu nevšímat než se jím neustále zabývat v mysli. Osvobození od utrpení ani pochopení pravé podstaty jedince není možné, dokud v člověku neuzraje přesvědčení, že projevený svět není skutečný. A toto přesvědčení se objeví, pokud člověk bude studovat tento text s pílí a vytrvalostí. Pak přijde pevné přesvědčení, že projevený svět je záměnou skutečného za neskutečné.¹

Pokud však člověk nezkoumá text právě takto, pak v něm opravdové poznání neuzraje ani za milion let.

Mókša neboli osvobození znamená zbavit se každé své podmíněnosti označované jako *vásaná*. Podmíněnosti mysli jsou dvojího druhu, čisté a nečisté. Nečisté jsou příčinou opětovného zrození, čisté člověka od zrození osvobozují. Nečisté mají původ v nevědomosti a pocitu ega. Jsou to semínka, z nichž vyrůstá strom nového zrození. Pokud jsou však tato semínka odstraněna, pak z návyků a podmíněností, které utvářejí tělo, zbydou pouze ty, jež jsou čistého charakteru. Takové podmíněnosti mysli existují i u toho, kdo je osvobozen již za života, a nevedou k novému zrození, neboť jsou udržovány jen setrvačností, nikoli současnými pohnutkami.

Budu ti vyprávět, jak žil Ráma životem osvíceného mudrce, a pochopením tohoto příběhu budeš osvobozen od mylného chápání stárí a smrti.

Poté co se Ráma vrátil od svého učitele, kde přebýval v odloučení, bydlel v paláci otce a bavil se všelijak. Zatoužil procestovat zemi a navštívit svatá poutní místa, proto vyhledal otce a požádal ho o dovolení takovou pouť vykonat. Král mu vybral den příznivý k zahájení poutě, v tento den přijal Ráma požehnání starších a vydal se na cestu.

Spolu s bratry prošel celou zemi od Himálaje po nížiny a pak se vrátil do hlavního města ke všeobecné radosti občanů země.

1 Pojmy skutečný a neskutečný, které se tu vysvětlují, jsou v sanskrtu *sat* a *asat*, přičemž skutečným se chápé to, co nemá vznik ani zánik a existuje trvale po všechny časy, zatímco všechno ostatní je dočasné, tedy neskutečné. (Pozn. překl.)